

ASEVELVOLLISTEN TALOUDELLISTA JA SOSIAALISTA ASEMAA SELVITTÄVÄN TYÖRYHMÄN LOPPURAPORTTI

Joulukuu 2004

**PUOLUSTUSMINISTERIÖ
44/1610/2004**

Helsinki

22.12.2004

SISÄLTÖ:

1. JOHDANTO	3
2. YHTEENVETO TOIMENPITEISTÄ 2004	4
2.1. Väliraportti	4
2.2. Selonteon linjaukset	4
3. TYÖRYHMÄN EHDOTUKSET ASEVELVOLLISTEN ASEMAN KEHITTÄMISEKSI	6
3.1. Taloudellisen aseman kehittäminen	6
3.1.1. Puolustushallinnon omat toimenpiteet vuosina 2006-2009	6
3.2.1. Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet	7
3.2. Sosiaalisen aseman kehittäminen	10
3.3. Varusmiespalveluksen ja opintojen yhteensovittaminen	11
3.4. Reserviläisten asema	12
3.5. Hallinnonalojen yhteistyön kehittäminen asevelvollisia koskevissa asioissa	12
4. SIVIILIPALVELUSMIESTEN ASEMA	14
5. TYÖRYHMÄN EHDOTUSTEN TOIMEENPANON SEURANTA	15
6. LIITTEET	16

Helsinki

22.12.2004

1. JOHDANTO

Puolustusministeriö asetti 12.2.2004 poikkihallinnollisen yhteistyöryhmän selvittämään asevelvollisten taloudellisen ja sosiaalisen aseman kehittämistä. Työryhmä luovutti väliraporttinsa puolustusministeriölle 18.5.2004.

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä on toisessa vaiheessa loppuvuoden 2004 jatkanut työnsä ja jättää työryhmätyön loppuraportin puolustusministeriölle.

Kenraalimajuri Kari Siikin siirryttyä 1.10.2004 pääesikunnasta toisiin tehtäviin, on hänen tilalleen työryhmän työhön pääesikunnasta osallistunut kenraalimajuri Hannu Herranen.

Eero Lavonen

Pasi Lankinen

Hannu Herranen

Jaakko Kangas

Veli Särmäkari

Pekka Alhovaara

Aune Turpeinen

Taina Väänänen

Heidi Nummela

Mikko Horko

Niilo Mustonen

Jari Partanen

Kari Laitinen

2. YHTEENVETO TOIMENPITEISTÄ 2004

2.1. Väliraportti

Työryhmä on väliraportissaan yksilöinyt useita jatkokehittämistarpeita, jotta asevelvollisten asemaa voitaisiin tulevaisuudessa parantaa. Puolustusministeriö pyysi väliraportista lausunnot pääesikunnalta, sosiaali- ja terveysministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä ja opeusministeriöltä. Lisäksi työryhmä kuuli opiskelijajärjestöjä väliraportin luovuttamisen yhteydessä.

Keskeisimmiksi kehittämishankkeiksi työryhmän mielestä ovat nousseet seuraavat:

- Asevelvollisten maksuttomien lomamatkojen määrän lisääminen ja päivärahojen nostaminen puolustushallinnon toimenpitein sisällyttämällä etuuskien tason nosto puolustusvoimien toiminta- ja taloussuunnitelmaan vuosina 2006-2009 sekä edelleen vuosittain seuraaviin suunnitelmiin.
- Kotiuttamisen yhteydessä maksettavan kotiuttamisrahan palauttaminen sosiaali- ja terveysministeriön toimenpitein seuraavien TTS- kausien aikana.
- Asevelvollisten eläkekysymyksen ratkaiseminen siten, että varusmiespalvelus ja siviilipalvelus otettaisiin huomioon eläkettä kartuttavana aikana.
- Sotilasavustuslain uudistaminen siten, että asevelvollisten ja avustukseen oikeutettujen omaisten omaisuuden vaikutus avustukseen poistetaan.
- Varusmiespalveluksen ja siihen liittyvän johtajakoulutuksen hyväksiluettavuuden parantaminen opinnoissa ja työelämässä.
- Asevelvollisten aseman turvaaminen yliopistojen ja korkeakoulujen yhteishakujärjestelmää uudistettaessa, erityisesti määritettäessä ns. uuden ylioppilaan käsitettä.
- Uudistamalla reserviläispalkkalainsäädäntö valtion siirtyessä uuteen palkkausjärjestelmään vuonna 2005.
- Tehostamalla hallinnonalojen välistä yhteistyötä asevelvollisia koskevissa asioissa ja asettamalla poikkihallinnollinen yhteistyöfoorumi.

2.2. Selonteon linjaukset

Valtioneuvoston eduskunnalle 24.9.2004 antaman Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti puolustuskyky mitoitetaan siten, että koko maata puolustetaan, mitä varten lähtökohtina ovat yleinen asevelvollisuus ja alueellinen puolustusjärjestelmä. Selonteon mukaan koko maan puolustaminen voidaan toteuttaa vain yleiseen asevelvollisuuteen perustuen.

Asevelvollisuuden ansiosta maanpuolustusvelvoite jakautuu tasapuolisesti koko yhteiskuntaan. Samalla se luo pohjan kansalaisten vahvalle maanpuolustustahdolle ja sitoutumiselle sekä takaa puolustusvoimien toiminnan läpinäkyvyyden koko yhteiskunnassa

Puolustushallinnon määrärahat mitoitetaan selonteon mukaan vuosien 2005-2008 menokehyksen mukaan. Sama reaalitaso säilytetään vuosina 2009-2012. Vuosina 2008–2012 on ra-

Helsinki

22.12.2004

kenteellisin toimenpitein tavoitteena saada toimintamenot vuoden 2004 tasolle keskimäärin 50 miljoonan euron vuotuisin säästöin, kohdennettavaksi säästöt kehittämishankkeisiin.

Eduskunnassa hyväksytty selonteko ei sisällä määrärahakehysten ulkopuolisia lisäresursseja asevelvollisten taloudellisen aseman parantamiseksi.

3. TYÖRYHMÄN EHDOTUKSET ASEVELVOLLISTEN ASEMAN KEHITTÄMISEKSI

3.1. Taloudellisen aseman kehittäminen

Työryhmä toteaa, että asevelvollisten taloudellisen aseman kehittämisen tulee olla pitkäjänteistä ja että vastuu siitä kuuluu useille hallinnonaloille ja viranomaisille.

3.1.1. Puolustushallinnon omat toimenpiteet vuosina 2006–2009

Toimenpiteet 2006–2007

Työryhmä esittää, että maksuttomia lomamatkoja lisätään 1.1. 2006 lukien.

- 180 pv: 13 matkaa (Nykyisin 12)
- 270 pv: 23 matkaa (Nykyisin 21)
- 330 pv: 29 matkaa (Nykyisin 27)
- 362 pv: 32 matkaa (Nykyisin 30)

Maksuttomien lomamatkojen lisääminen vuonna 2006 tulee lisäämään puolustushallinnon kustannuksia noin 1,5 miljoonaa euroa vuodessa. Lomamatkojen maksuttomuus lisää palvelusturvallisuutta painottamalla julkisten kulkuneuvojen käyttöä lomamatkoilla

Työryhmä esittää, että varusmiesten ja reserviläisten päivärahoja korotetaan ja erilliskorvauksia tarkistetaan 1.1. 2007 lukien.

- 1-6 kk 3,80 euroa (Nykyisin 3,60)
- 7-9 kk 6,50 euroa (Nykyisin 5,75)
- 10-12 kk 9,00 euroa (Nykyisin 8,25)

Reserviläispäiväraha 3,80 euroa (Nykyisin 3,60)

Päivärahojen porrastuksella palvelusaikojen mukaan turvataan pidempään palvelevien palvelusmotivaatio.

Päivärahojen korotuksen kustannusvaikutus on noin 2,3 miljoonaa euroa/vuosi.

Varusmiesten ja reserviläisten erilliskorvausten ja lisien tasoa korotetaan sekä tutkitaan mahdollisuudet uusiin korvausmuotoihin.

Erilliskorvausten korotusten kustannusvaikutus on noin 0,5 miljoonaa euroa/vuosi.

Kustannusvaikutus vuosille 2006–2007 esitetyistä korotuksista on yhteensä noin 4,3 miljoonaa euroa/vuosi.

Helsinki

22.12.2004

Työryhmä korostaa, että edellä vuosille 2006–2007 esitetyt lomamatkojen, päivärahojen ja erilliskorvausten korotukset ovat välttämättömiä asevelvollisten taloudellisten ja sosiaalisten etuuksien pitämiseksi kilpailukyisinä.

Toimenpiteet 2008–2009.

Työryhmä esittää, että puolustushallinto sisällyttää mahdollisuuksien mukaan annettujen menokehysten puitteissa maksuttomien matkojen ja päivärahan tarkistuksia myös vuosille 2008–2009. Pyrkimyksenä voitaisiin pitää, että kaikki lomamatkat tulisivat maksuttomiksi TTS- kauden loppuun mennessä.

3.1.2. Puolustusministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelma

Puolustusministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2006–2009, valmistelun yhteydessä puolustusministeriö pyysi 27.10.2004 ohjauskirjeellään pääesikuntaa sisällyttämään suunnitelmaan esityksen asevelvollisten etuuksien ajantasaistamiseksi ja aikatauluttamiseksi vuosille 2006–2009.

Työryhmä esittää, että puolustusministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelmaan vuosille 2006–2009 sisällytettäisiin tarvittavat etuuksien kehittämisen vaatimat määrärahat.

Lisäksi työryhmä esittää, että tulevan suunnittelukauden jälkeenkin, määrärahakohosten puitteissa, pyrittäisiin jatkamaan etuuksien kehittämistä, jotta ne pysyisivät ajantasaisina.

3.2.1. Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Seuraavassa on tarkasteltu sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia, asevelvollisia koskevia kehittämishankkeita.

Eläkeuudistus 2005 ja asevelvollisuus.

Vuoden 2005 alusta voimaantulevan työeläkeuudistuksen mukaisesti eläkettä alkaa kertyä 18 ikävuodesta alkaen ja laskennallisesti kaikki työuran aikaiset työjaksot ja palkkakertymät lasketaan mukaan. Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmevuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta tuo uusina jaksoina eläkeoikeuden piiriin em. ajanjaksot. Varusmiespalvelusaikaa ja siviilipalvelusaikaa ei kuitenkaan lueta eläkeajaksi.

Helsinki

22.12.2004

Työeläkeuudistuksen yhteydessä eduskunta edellytti, että ”työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet laajentaa valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista varusmies- tai siviilipalvelukseen osallistuville sekä niille, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa sairauden johdosta”.

Varusmiesajan eläkekattumasta ja mahdollisen uudistuksen valtiolle aiheutuvista kustannuksista on esitetty erilaisia arvioita. Palkansaajien tutkimuslaitos on julkisuudessa arvioinut yhden ikäluokan eli noin 30 000 henkilön eläkkeiden maksavan aikanaan noin 2,1 miljoonaa euroa vuodessa. Palkansaajien tutkimuslaitoksen mukaan tämä on noin kymmenesosa niistä kustannuksista, joita valtiolle aiheutuu opiskeluajan eläkekustannuksista. Tämä johtuu varusmiespalvelusajan (mukaan lukien siviilipalvelus) lyhyemmästä kestosta ja kohdentumisesta vai noin puoleen ikäluokasta.

Asevelvollisten jääminen eläkeoikeuden ulkopuolelle on työryhmän mielestä nähtävä ennen kaikkea kansalaisten välisenä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysymyksenä. Nämä seikat tulisivat korostumaan entisestään, jos asevelvollisuutta tulevana vuosikymmeninä kehitettäisiin nykyistä valikoivampaan suuntaan.

Työryhmä esittää, että sosiaali- ja terveysministeriö uudistaisi työeläkelainsäädäntöä siten, että asevelvolliset tulisivat eläke-etuuden piiriin.

Kotiuttamisraha.

Varusmiespalveluksesta kotiutuminen on useissa tapauksissa osoittautunut hankalaksi vaiheeksi asevelvollisille. Opiskeluun tai työelämään siirtyminen saattaa viivästyä ja yksilön toimeentulo vaikeutua.

Vuosina 1978–1992 asevelvollisille maksettiin valtion varoista kotiuttamisraha, joka oli tarkoitettu kattamaan ensimmäisten viikkojen elantokuluja. Määräraha sisältyi valtion tulo- ja menoarviossa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan.

Kotiuttamisrahan maksaminen lopetettiin (Laki kumottiin) osana julkisen talouden silloisia säästötoimenpiteitä. Tällöin kotiuttamisraha oli 300 markan suuruinen (eli noin 50 euroa). Varusmiesten esityksissä kotiuttamisrahaa on esitetty palautettavaksi porrastettuna palvelusajan mukaan 100 euroa (6 kk), 125 euroa (9 kk) ja 150 euroa (12 kk). Tämän mukaisesti määritellyn kotiuttamisrahan kustannusvaikutus vuositasolla yhteensä on noin 3,3 miljoonaa euroa.

Tasarahamallilla, esimerkiksi 100 euron kotiuttamisrahalla, vuotuinen kustannusvaikutus varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten osalta olisi noin 2,68 miljoonaa euroa.

Työryhmä esittää sosiaali- ja terveysministeriölle, että se asevelvollisten aseman parantamiseksi ryhtyisi toimenpiteisiin kotiuttamisrahajärjestelmän palauttamiseksi seuraavan vuonna 2006 alkavan TTS- kauden aikana.

Työryhmä esittää seuraavaa kotiuttamisrahajärjestelmää:

Palvelusaikaryhmät		Kotiuttamisrahaesitys	Kustannus/vuosi
6 kk palvelevat	12 500 henkilöä	100 euroa	1 250 000 euroa
9 kk palvelevat	3 700 henkilöä	125 euroa	462 500 euroa
11 kk palvelevat	50 henkilöä	125 euroa	6 250 euroa
12 kk palvelevat	8 750 henkilöä	150 euroa	1 312 500 euroa
Yhteensä	25 000 henkilöä		Yht. 3 031 250 euroa
Siviilipalvelusmiehet	1 800 henkilöä	150 euroa	270 000 euroa
Kaikki yhteensä	26 800 henkilöä		Kaikki yht. 3 301 250 euroa

Sotilasavustuslaki.

Sotilasavustuksesta säädetään sotilasavustuslaissa (781/1993). Kansaneläkelaitoksen maksamaa sotilasavustusta on pidettävä hyvin merkittävänä palveluksessa oleville asevelvollisille ja heidän omaisilleen. Lakiin on eri vaiheissa tehty vähäisiä täsmennyksiä.

Työryhmä pitää sotilasavustusjärjestelmän kehittämistä keskeisenä etuusjärjestelmänä yleisen asevelvollisuuden kannalta. Viime vuosina erääksi ongelmaksi on tullut erityisesti asevelvollisten ja avustukseen oikeutettujen omaisten omaisuuden vaikutus maksettavien korvausten määrään. Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kansaneläkelaitos tekivät aikaisempaan tulkintalinjaan täsmennyksen. Vaikka tulkinnan täsmennys lievensikin omaisuuden vaikutusta sotilasavustukseen useissa tapauksissa, on sotilasavustuslain muutos työryhmän mielestä tarpeellinen. Lakisääteistä asevelvollisuuttaan suorittava ei saisi joutua tilanteeseen, jossa hänen on esimerkiksi realisoitava säästöjään turvatakseen oman tai perheensä toimeentulo palvelusaikana.

Työryhmä esittää sosiaali- ja terveysministeriölle sotilasavustuslain muuttamista siten, että omaisuuden vaikutus sotilasavustuksen myöntämiseksi ja tuen määrään poistettaisiin. Sotilasavustuslaista esitetään lisäksi poistettavaksi poikkeusoloja koskeva säädös (27 §), jotta sotilasavustusta voidaan säännellä valmiuslain periaatteiden mukaisesti. Uudistus ei aiheuttaisi merkittäviä lisäkustannuksia.

Työttömyysturva.

Työryhmä katsoo, että asevelvollisia tulee kohdella työttömyysturvaa kehitettäessä yleisten periaatteiden mukaisesti ja ettei työttömän asema saa heikentyä asevelvollisuuden suorittamisen vuoksi. Sosiaali- ja terveysministeriössä toimivan työryhmän työssä tulee selvittää

Helsinki

22.12.2004

asevelvollisuusajan vaikutus niiden asevelvollisten osalta, jotka eivät pääse kotiutumisen jälkeen työelämään tai opiskelemaan.

Sosiaalinen luototusjärjestelmä.

Työryhmän mielestä yhteiskunnassa jo olemassa oleva sosiaalinen luototus- ja velkaneuvontajärjestelmä tarjoaa myös asevelvollisuutta suorittaville samanlaiset mahdollisuudet löytää velan takaisinmaksuun pidennystä sosiaalisen luototuksen myötävaikutuksella. Luototusjärjestelmää tulisi tehdä yhdessä puolustushallinnon ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimesta tunnetummaksi asevelvollisille. Luototusjärjestelmää pitäisi työryhmän näkemyksen mukaan kehittää siten, että kuntakohtaisia eroja sen toteuttamisessa ei varusmiesten osalta esiintyisi.

Asevelvollisuus ja yrittäisyys.

Yrittäjävarusmiesten ja kertausharjoituksiin määrättyjen reserviläisten sosiaaliturvaa tulisi käsitellä parhaillaan käynnissä olevassa yrittäjien sosiaaliturvan kehittämistä varten asetetussa sosiaali- ja terveysministeriön työryhmässä. Työryhmän käsityksen mukaan maatalousyrittäjinä toimivien varusmiesten lomituspalvelun järjestäminen pitäisi saada maksuttomaksi.

3.2. Sosiaalisen aseman kehittäminen

Työryhmä pitää tärkeänä, että puolustusvoimat kiinnittää edelleen huomiota varusmiesten tasapuoliseen ja hyvään kohteluun. Tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden toteutuminen palveluksen aikana takaa varusmiehille tasavertaiset mahdollisuudet onnistua palveluksensa suorittamisessa.

Keskeyttämisiä pyritään vähentämään edelleen kevyemmän alokaskauden avulla sekä tehostamalla ennakkoterveystarkastuksia. Keskeyttämistapauksissa, niin varusmiesten omasta aloitteesta tapahtuneista kuin terveyssyistäkin johtuvista, varusmiehille pyritään antamaan selkeät ohjeet ja tukea, kuinka toimia jatkossa.

Varusmiesten osallisuus palvelusolojensa kehittämisessä pitäisi varmistaa kehittämällä varusmiestoimikuntajärjestelmää. Asia pitäisi myös ottaa huomioon asevelvollisuuslain uudistamisessa.

Työryhmän käsityksen mukaan myös siviilipalveluskeskukseen pitäisi saada sosiaalikuraattori.

Varusmiesten ja reserviläisten sosiaalineuvontajärjestelmää ja psyko-sosiaalista tukea tulee kehittää huomioiden sähköisen asioinnin mahdollisuudet.

Työryhmä esittää, että nykyinen 6 vuorokauden isyysvapaa laajennetaan 12 vuorokauden mittaiseksi perhevapaaksi

Helsinki

22.12.2004

3.3. Varusmiespalveluksen ja opintojen yhteensovittaminen

Työryhmä on seurannut aktiivisesti opetusministeriön kehitystyötä opintoaikojen lyhentämiseksi. Erityistä huomiota työryhmä kiinnittää opintoihin hakeutumisjärjestelmään ja siinä kehitettävään uuden ylioppilaan käsitteen määrittelyyn.

Työryhmä katsoo, että uuden ylioppilaan käsitteen määrittelyn tulee tapahtua niin, että uuden ylioppilaan asema säilyy asevelvollisuutta suoritettaessa.

Opetusministeriön suunnittelemat toimet pääsykoejärjestelmän kehittämiseksi helpottavat myös varusmiespalveluksessa olevien hakeutumista opintoihin. Puolustusvoimissa tuleekin huolehtia siitä, että pääsykoejärjestelmän kehittämistoimenpiteet kuten sähköinen hakeminen ovat varusmiesten käytössä uuden järjestelmän käytön alkaessa.

Puolustusministeriö ja opetusministeriö teettivät vuoden 2004 aikana tutkimuksen varusmiespalveluksen ja opintojen yhteensovittamisesta. "Varusmiehestä opiskelijaksi" - tutkimuksen teki opiskelijoiden tutkimussäätiö OTUS rs. Opintojen ja varusmiespalveluksen yhteensovittamisen ongelmakohtista saatiin kattavaa tietoa ja kehittämissuhteita niin opetusministeriön kuin puolustusministeriönkin hallinnonaloille.

Palveluksen aikana tapahtuvan opintoihin hakeutumisen suurimmaksi ongelmaksi nousi valintakokeisiin valmistautuminen. Opintojen keskeydyttyä varusmiespalveluksen takia koettiin opintojen jatkamista vaikeuttavan mm. kesken lukukauden palaaminen, opinto-ohjauksen puutteellisuus sekä toimeentuloasiat. Lisäksi koettiin, että opinnoista on vaikeaa saada otetta palveluksen jälkeen. Kotiutumisajankohdasta riippuen opintoihin tai niihin hakeutumisen ja varusmiespalveluksen välille saattaa syntyä palvelusaikaa pidempi katkos.

Tutkimusraportissa esitettiin, että korkeakouluopintoihin hakeutumista voitaisiin helpottaa valintakoejärjestelyjen kehittämisellä, valintakokeisiin valmistautumista helpottavilla järjestelyillä puolustusvoimissa sekä paremmalla palveluksen aikaisella ohjauksella ja tiedotuksella. Opintoihin palaamisen ongelmia voitaisiin lievittää korkeakouluissa ennen palvelusta ja sen jälkeen tapahtuvalla ohjauksella, opintojärjestelyjen kehittämisellä sekä opintokykä ja -taitoja ylläpitävällä toiminnalla palveluksen aikana.

Työryhmä pitää tärkeänä, että puolustusvoimat käynnistää tutkimusraportissa esitetyt kehittämistoimenpiteet, joita ovat:

1. Opintoihin hakeutumisen osalta;

- valintakokeiden ajankohtien huomioiminen harjoitusten ja leirien suunnittelussa,
- loman saaminen valintakokeisiin,
- lukutilojen ja internetin käyttömahdollisuuksien järjestäminen,
- ohjauksen ja tiedotuksen tehostaminen hakuprosesseissa,

Helsinki

22.12.2004

- infoa opintoasioista kutsunnoissa varusmiesoppaassa,
- kannustusta ja myönteistä suhtautumista opintoihin hakeutumiseen

2. Opintoihin palaamisen osalta:

- varusmiesten opiskelutilanteen huomioiminen palvelusta määrättäessä,
- ohjauksen ja neuvonnan parantaminen opintoihin palaajille,
- opiskelukykyä ylläpitävä toiminta,
- mahdollisuus tenteissä käymiseen

Varusmieskoulutuksen aikana saadun koulutuksen, erityisesti johtamiskoulutuksen, huomiointia siviiliopinnoissa ja toisaalta siviiliopintojen huomiointia palveluksessa korostetaan ja näistä mahdollisuuksista tiedotetaan aktiivisesti niin varusmiehille kuin koulutuksen tarjoajillekin. Opintojen hyväksilukeminen helpottunee kun tutkintorakennemuutos astuu voimaan ja yliopistojen mahdollisuus hyväksilukea myös muuta kuin muodollisessa koulutuksessa hankittua osaamista paranevat.

3.4. Reserviläisten asema

Valtion uuden palkkajärjestelmän (UPJ) myötä valtiolla luovutaan A- palkkaustaulukosta, joten reserviläispalkkojen maksuperusteet (laki- ja asetus) on uudistettava.

Puolustusvoimissa valmiuden ylläpito ja valmiuden kohottaminen perustuvat reservistä perustettaviin joukkoihin, joita käsketään kertausharjoituksiin tai ylimääräiseen palvelukseen. Reserviläisten taloudelliset ja sosiaaliset etuudet, kuten sotilasavustus, eläkekysymys ja sosiaaliturvaan liittyvä neuvonta, tulee näissäkin tilanteissa turvata.

Yhteistoimintaa puolustusvoimien, muiden viranomaisten ja työnantajien välillä tulee kehittää kertausharjoitusten ja vapaaehtoisten harjoitusten osalta. Puolustusvoimien vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämiseksi tarvitaan siihen liittyvää kannustejärjestelmää.

3.5. Hallinnonalojen yhteistyön kehittäminen asevelvollisia koskevissa asioissa

Yhteiskunnan voimavarojen käytön ja sotilaalliseen maanpuolustukseen osoitettujen resursien kannalta ei ole tulevaisuudessa yhdentekevää, mitä asevelvollisuuden suorittaminen maksaa yhteiskunnalle ja mitä asevelvollisuus kokonaan tarkoittaa yksilölle itselleen tai hänen perheelleen. Yhteiskunnan monimuotoisuuden ja sosiaalisen vastuun näkökulmasta puolustushallinto sille määrättyjen tehtävien johdosta ei voi pelkästään vastata asevelvollisuuden suorittamiseen kuuluvista kokonaisvelvoitteista. Tämä näkökulma oli taustalla poikkihallinnollista yhteistyöryhmää asetettaessa ja edellä kuvattu näkemys on työryhmän työskentelyn edetessä entisestään vahvistunut.

Asevelvollisten aseman ja etuuksien kehittämiseksi tarvitaan useiden hallinnonalojen ja viranomaisten yhteistyötä. Puolustushallinnon ja muiden hallinnonalojen välillä ei ole tällä hetkellä yhteistyöfoorumia asevelvollisten aseman seurantaan, tietojen kokoamista ja kehittämistä varten.

Työryhmä esittää, että yhteistyöfoorumi perustettaisiin puolustusministeriön toimesta vuoden 2005 aikana.

Toimielimeen esitetään edustajat seuraavista:

Puolustusministeriö, puheenjohtajuus
Pääsikunta
Valtiovarainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Opetusministeriö
Työministeriö
Kansaneläkelaitos
Varusmiesliitto ry

Toimielin muodostaisi yhteistyöverkoston, jonka kautta kukin taho itse välittää tietoja ja saa ajantasaista tietoa sähköisesti asevelvollisuutta koskevista hankkeista. Toimielimen tehtävänä on tehdä aloitteita ja esityksiä asevelvollisten aseman kehittämiseksi ministeriöille ja viranomaisille resurssien osalta ja säädösten kehittämiseksi.

4. SIVIILIPALVELUSMIESTEN ASEMA

Siviilipalvelusmiesten osalta taloudelliset ja sosiaaliset kehittämistarpeet ovat suurimmalta osin yhtenevät varusmiesten kanssa.

Työryhmä esittää, että yhdenvertaisuussyistä myös siviilipalvelusmiesten osalta toteutetaan vastaavat kehittämistoimenpiteet kuin edellä on esitetty varusmiehistä.

Kehittämisehdotukset koskevat:

- 1) maksuttomien lomamatkojen lisäystä 1.1.2006 lukien: 35 matkaa (nykyisin 33)
- 2) päivärahojen tasokorotusta 1.1.2007 lukien
- 3) kotiuttamisrahan käyttöönottoa ja
- 4) palvelusajan eläkekertymää.

Maksuttomien lomamatkojen lisääminen ei aiheuttane merkittäviä kustannusvaikutuksia siviilipalvelusmenoihin, koska matkakiintiötä jää jo nykyisin käyttämättä. Mikäli matkojen myöntämiskäytäntöä edelleen tarkistetaan varusmiesten käytäntöä tarkemmin vastaavaksi tulee se osaltaan pudottamaan matkustusmääriä.

Siviilipalvelusmiesten päivärahat maksaa työpalvelun ajalta palveluspaikka, joten kustannusvaikutukset kohdistuisivat valtiolle/työministeriölle ainoastaan koulutusjakson ajalta sekä palveluspaikattomia siviilipalvelusmiehiä koskevilta osin. Lisäkustannukset valtion siviilipalvelusmenoihin olisivat esitetyillä korotustasoilla arviolta n. 20 000 euroa vuodessa.

Kotiuttamisrahan osalta kustannusvaikutukset olisivat kohdassa 3.2.1. esitetyn mukaisesti 180 000 - 270 000 euroa vuodessa.

Muut kehittämiskohteet:

Sotilasavustuksen, työttömyysturvan, opintojen yhteensovittamisen, sosiaalisen luototusjärjestelmän sekä yrittäjyydestä aiheutuvien kehittämistarpeiden osalta siviilipalvelusmiesten tarpeet ovat yhteneväiset varusmiesten kanssa.

Siviilipalvelusmiesten palvelusaikaiset asumiskustannukset:

Työryhmä toteaa lisäksi, että siviilipalvelusmiesten osalta huomiota tulisi kiinnittää myös palvelusaikaisten asumiskustannusten osalta vallitsevien korvausvastuuongelmien korjaamiseen.

Siviilipalveluslain mukaan siviilipalvelusmiesten palvelusaikaiset asumiskustannukset ovat työpalvelupaikan vastuulla. Käytännössä asumiskulujen korvaaminen kuitenkin laiminlyödään varsin yleisesti. Saadakseen palveluspaikan siviilipalvelusmies itse tai hänen vanhempansa sitoutuvat usein maksamaan palvelusaikaiset asumiskustannukset.

Helsinki

22.12.2004

Asumisongelmaan on jo kiinnitetty huomiota sekä eduskunnan oikeusasiamiehen että oikeuskanslerin toimesta.

Työministeriön laskelmien mukaan palvelusaikaisten, kohtuullisten asumiskustannusten korvaamisen siirtäminen valtion vastuulle aiheuttaisi vuositasolla arviolta n. 3,7 miljoonan euron lisäkustannukset.

5. TYÖRYHMÄN EHDOTUSTEN TOIMEENPANON SEURANTA

Työryhmä haluaa korostaa, ettei varusmiesten taloudellisen ja sosiaalisen aseman kehittäminen pääty tämän loppuraportin luovuttamiseen puolustusministerille. Loppuraportti sisältää konkreettisia ehdotuksia, käytännön toimenpiteitä sekä resursointia, joka käynnistyy raportin tullessa hyväksytyksi puolustusministeriössä. Raportin toimeenpanon seuranta suorittaa kohdassa 3.5. mainittu poikkihallinnollinen yhteistyöfoorumi. Seurannan ensimmäinen vaihe tapahtuu vuoden kuluttua raportin julkistamisesta. Seuranta pitää sisällään esitettyjen toimenpiteiden toteutumisen seurannan, toimenpiteiden vaikuttavuuden arvioimisen sekä kustannusseurannan. Seuranta toteutetaan virkatyönä.

Helsinki

22.12.2004

6. LIITTEET

Sähköiset julkaisut:

[Työryhmän väliraportti](#) (PLM KD 44/1610/2004)

http://www.defmin.fi/chapter_images/1974_1972_Asevelvollisten_taloudellista_ja_sosiaalista_asemaa_selvittAvAn_tyOryhmAn_vAlimietintO.pdf

[Varusmiehestä opiskelijaksi](#) (Opetusministeriön julkaisuja 2004:28)

http://www.defmin.fi/chapter_images/2177_opm28.pdf

[Asevelvollisten etuustutkimus](#) (Henna Saarinen, Turun yliopisto, Sosiaalipolitiikan laitos Sarja B:28/2004, ISSN 1236-1453, ISBN 951-29-2570-2)

<http://www.soc.utu.fi/sospol/julkaisut/varusmiestenetuudet.pdf>